F. G. JACOBS
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2005. február 24. [1]

1. A jelen ügy olyan eljárással kapcsolatos, amelyet egy biztosítási kötvénytulajdonos kártérítés megfizetése iránt biztosítói ellen indított, károsult személlyel szembeni felelősségére vonatkozó kötvénye alapján, amely perbe a biztosítók be kívánnak hívni egy másik biztosítót, amely biztosította a károsultat ugyanazon kockázat ellen.

2. A fő kérdés az, hogy a Brüsszeli Egyezmény [2] alkalmazása szempontjából e helyzetet a biztosítási ügyekre vonatkozó joghatóságra vagy a perbehívás iránti kérelemre vonatkozó külön rendelkezések szabályozzák-e.

3. Ha az utóbbi rendelkezés az alkalmazandó, további kérdés merül fel alkalmazásának feltételeivel kapcsolatban.

A Brüsszeli Egyezmény

4. A Brüsszeli Egyezmény a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szól. A II. cím a Szerződő Államok joghatóságára vonatkozik. A 2. cikk fekteti le azt az általános szabályt, hogy annak a Szerződő Államnak a bírósága rendelkezik joghatósággal, amelyikben az alperes lakóhelye van. A rendelet meghatározza az e szabály alóli kivételeket, amelyek bizonyos eljárásokban más bíróságok joghatóságát kötik ki.

5. E kivételek közül a 6. cikk (2) bekezdése a perbehívás iránti kérelemre vonatkozik. E rendelkezés alapján valamely Szerződő Államban lakóhellyel rendelkező személy perelhető továbbá „harmadik félként szavatossággal vagy jótállással kapcsolatos vagy bármely más, harmadik fél perbevonásával folyó perben az eredeti eljárás bírósága előtt, kivéve ha ezeket az eljárásokat kizárólag azzal a céllal indították, hogy a harmadik felet kivonják az ügyében egyébként joghatósággal rendelkező bíróság eljárása alól".

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — A polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i Brüsszeli Egyezmény. Az Egyezménynek a négy későbbi csatlakozási egyezménnyel módosított, egységes szerkezetbe foglalt változatát a HL 1998. C 27. számának 1. oldalán tették közzé. Az egyezmény helyébe 2002. március 1-jével (a jelen ügy tényállási idejét követően) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.) lépett, kivéve Dániára és más tagállamok tengerentúli területeire vonatkozóan.

6. A II. cím 3. szakasza rendelkezik a biztosítási ügyekre vonatkozó joghatóságról. Ez a következőképpen szól:

„7. cikk

Biztosítási ügyekben a joghatóságot e szakasz határozza meg a 4. cikk és az 5. cikk 5. pontjának sérelme nélkül.

8. cikk

Valamely Szerződő Államban székhellyel rendelkező biztosító perelhető:

1. annak az államnak a bíróságai előtt, ahol a székhelye található, vagy

2. más Szerződő Államban a biztosítási kötvény jogosultja lakóhelyének bírósága előtt, vagy

3. társbiztosító esetén, annak a Szerződő Államnak a bíróságai előtt, amelynek területén a fő biztosító elleni eljárást indították.

[...]

9. cikk

Felelősség- vagy ingatlanbiztosítás tekintetében a biztosító perelhető továbbá a káresemény bekövetkeztének helye bíróságai előtt is. Ugyanez alkalmazandó, amennyiben az ingó és ingatlantulajdonra azonos biztosítási szerződést kötöttek, és mindkettőt azonos káresemény érint.

10. cikk

Felelősségbiztosítás tekintetében a biztosító — amennyiben a bíróság joga lehetővé teszi — a károsult által a biztosított ellen indított eljárásban perbe vonható.

A 7., 8. és 9. cikk rendelkezéseit kell alkalmazni a károsult által a biztosító ellen közvetlenül indított keresetre, amennyiben az ilyen közvetlen keresetindítás megengedett.

Amennyiben a jog az ilyen közvetlen keresetindítás vonatkozásában lehetővé teszi a biztosítási kötvény jogosultja vagy a biztosított félként történő perbevonását, akkor rájuk nézve ugyanaz a bíróság rendelkezik joghatósággal.

11. cikk

A 10. cikk harmadik bekezdésében foglalt rendelkezések sérelme nélkül a biztosító csak annak a Szerződő Államnak a bíróságai előtt indíthat eljárást, ahol az alperes lakóhelye található, tekintet nélkül arra, hogy az alperes biztosítási kötvény jogosultja, biztosított vagy kedvezményezett.

E szakasz rendelkezései nem érintik a viszontkereset indításához való jogot annál a bíróságnál, amely előtt e szakasznak megfelelően az eredeti kereset alapján indult peres eljárás folyamatban van.

12. cikk

E szakasz rendelkezéseitől kizárólag olyan joghatóságra vonatkozó megállapodással lehet eltérni, amely:

1. a jogvita keletkezését követően jött létre; vagy

2. lehetővé teszi a biztosítási kötvény jogosultja, a biztosított vagy a kedvezményezett számára az e szakaszban megjelölttől eltérő bíróságok előtti perindítást; vagy

3. a szerződés megkötésének időpontjában azonos Szerződő Államban lakóhellyel, székhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel rendelkező biztosítási kötvény jogosultja és biztosító között jött létre, és amely a káresemény külföldön történő bekövetkezése esetén is az említett állam bíróságainak joghatóságát köti ki, amennyiben az ilyen megállapodás az említett állam jogával nem ellentétes; vagy

4. egy Szerződő Államban lakóhellyel nem rendelkező biztosítási kötvény jogosultjával jött létre, kivéve ha a biztosítás megkötésére törvényi kötelezettség áll fenn, vagy valamely Szerződő Állam területén fekvő ingatlannal kapcsolatos; vagy

5. biztosítási szerződéssel kapcsolatos, amennyiben az a 12. cikk a) pontjában említett egy vagy több kockázatra vonatkozik."

7. A 12. cikk a) pontja lényegében a tengerjáró hajóval vagy légi járművel történő kereskedelmi árufuvarozással kapcsolatos kockázatokat sorolja fel.

8. A 8. szakasz olyan összefüggő eljárások eljárásokra vonatkozik, amelyeket különböző Szerződő Államok bíróságai előtt indítottak. A 22. cikk vonatkozó része a következőket írja elő:

„Amennyiben összefüggő eljárásokat különböző Szerződő Államok bíróságai előtt indítottak, amíg ezen eljárások első fokon folyamatban vannak, a később megkeresett bíróság felfüggesztheti az eljárást.

[...]

E cikk alkalmazásában a keresetek akkor tekintendők összefüggőnek, ha olyan szoros kapcsolat áll fenn közöttük, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése végett célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni."

A ténybeli háttér és az eljárás

9. A Soptrans Boulou-i (Franciaország) székhelyű vállalkozás, amely európai eladásra és szállításra szánt új autókat tároló parkolónak a tulajdonosa. A tevékenységét a GIE Réunion européenne, az AXA, a Winterthur, a Le Continent és az Assurances Mutuelles de France biztosítja e járművek károsodása esetére, a biztosítók székhelye mind Franciaországban van.

10. 1990. augusztus 13-án jégverés okozott kárt a parkolóban tárolt néhány autóban, amelyek tulajdonosa a spanyolországi székhelyű Zurich España által biztosított General Motors España volt (a továbbiakban: GME). A GME által Spanyolországban indított eljárás a GME és a Soptrans között egyezséggel ért véget, amely alapján a Soptransnak 120 millió ESP-t kellett fizetnie a GME részére.

11. Ezt követően a Soptrans eljárást indított biztosítói ellen a Tribunal de grande instance de Perpignan (Franciaország) előtt, amelyben kérte, hogy felelősségük alapján ezt térítsék meg. A biztosítók erre perbe hívták a Zurich Espanát a francia biztosítási törvénykönyv L 121-4. cikke alapján, amely a különböző biztosítási kötvények általi egyidejű fedezetre vonatkozik. A Zurich España arra hivatkozott, hogy a székhelye szerinti barcelonai bíróság rendelkezik joghatósággal.

12. A perpignani bíróság határozata elleni fellebbezés tárgyában 2001. február 5-én hozott ítéletével a Cour d'appel de Montpellier (Franciaország) úgy határozott, hogy a Zurich España nem hívható perbe francia bíróság előtt.

13. A Soptrans biztosítói (a továbbiakban: a fellebbezők) ezen ítéletet megtámadták a Cour de cassation előtt, amely felfüggesztette eljárását, és a következő kérdésekben kér döntést:

„(1) Nem viszontbiztosítási szerződésen, hanem állítólagos többszörös vagy együttbiztosításon alapuló, helytállás vagy egyéb ok alapján való, biztosítók között perbehívás az 1978-as csatlakozási egyezménnyel módosított, Brüsszeli Egyezmény II. címe 3. szakaszának rendelkezései alá tartozik-e, mint biztosítási ügy?

(2) A 6. cikk (2) bekezdése alkalmazandó-e a joghatóság megállapításakor a helytállás vagy egyéb ok alapján való, biztosítók közötti perbehívás esetén, és ha igen, alkalmazása attól függ-e, hogy az egyezmény 22. cikke szerinti keresetek között kapcsolat áll fenn, vagy legalábbis bizonyíték van az ilyen keresetek közötti, az eljáró bíróság megválasztásával kapcsolatos visszaélés hiányát igazoló kellő kapcsolatra?"

14. Írásbeli észrevételt tettek a fellebbezők, a Zurich España, a Bizottság, valamint Franciaország és Olaszország kormánya. A tárgyaláson az olasz kormányt kivéve mindegyikük képviseltette magát.

Az első kérdés

15. A felek nem értenek abban egyet, hogy az Egyezmény II. címének 3. szakasza alkalmazandó-e többszörös vagy együttbiztosításon alapuló, helytállás vagy egyéb ok alapján való, biztosítók közötti perbehívás iránti kérelemre. A fellebbezők, a Bizottság és Olaszország szerint a 3. szakasz nem alkalmazandó, míg a Zurich España és Franciaország szerint igen.

16. Úgy tűnik számomra, hogy a 7. cikk tág megfogalmazása ellenére e szakasz előírásainak rendeltetése nem az, hogy biztosítók közötti eljárásokban alkalmazzák őket.

17. Véleményemet alátámasztják a szakasz lényegi előírásai, különösen a 8., 10. és 12. cikkek, amelyek egyértelműen a biztosítási kötvény jogosultja, a biztosított vagy a kedvezményezett által indított eljárásokról szólnak, és a 11. cikk, amely a biztosítási kötvény jogosultja, a biztosított vagy a kedvezményezett ellen indított eljárásokra utal.

18. Véleményemet alátámasztja továbbá a Bíróság ítélkezési gyakorlata, amely szerint e szakasz, mint az Egyezmény több más különös szabálya, a gyengébb felet kívánja védelmezni, ebben az esetben „a biztosítottat, aki a legtöbbször előre meghatározott szerződésekkel szembesül, amelyek kikötései már nem képezik megállapodás tárgyát, és aki gyengébb gazdasági helyzetben van" [3] vagy „a biztosítási szerződés másik felénél gazdaságilag gyengébbnek és jogi ügyekben kevésbé tapasztaltnak tekintett felet" [4]. Nem tudok olyan körülményre gondolni, amelyben a biztosítással hivatásszerűen foglalkozók egy másik biztosítóval szemben összehasonlítható helyzetben lennének gyengeségüket tekintve, annak érdekében, hogy e szakasz védelmére hivatkozni tudjanak.

19. Következésképpen, ami a jelen ügy alapját képező eredeti eljárást illeti, a 3. szakaszszal teljes összhangban áll, hogy a Soptrans választotta ki az eljáró bíróságot.

20. Ebből a szempontból azonban meg kell jegyezni, hogy a szakasz hatálya alá tartozó eljárások tekintetében a 8. cikk (3) bekezdése és a 10. cikk megengedi, hogy a biztosítót, amelyet felszólítottak veszteség vagy kár megtérítéséhez való hozzájárulásra, székhelyén kívül perbe hívják.

21. Kétségtelen, hogy egyik előírás sem utal a jelen ügyhöz hasonló körülményekre. A 8. cikk (3) bekezdése társbiztosítókra hivatkozik, és a nemzeti bíróság kérdésének megfogalmazása ellenére egyértelműnek tűnik, hogy a jelen ügyben a fellebbezők és a Zurich España közötti kapcsolat nem együttbiztosítás a fent említett értelemben [5]. A 10. cikk a károsult által indított eljárásokra utal.

22. Egyértelmű azonban az is, hogy nem ellentétes a szakasz rendszerével, hogy a biztosítót mint perbehívott alperest be lehet hívni olyan perbe, amelyet nem biztosító indított.

23. Végül pedig, még ha alkalmazandónak is tekintjük a 3. szakaszt a fellebbezők és a Zurich España közötti perbehívás iránti kérelemre, azt elszigetelten nézve – és amelyről már kifejtettem korábban, hogy véleményem szerint biztosítók közötti eljárásra nem alkalmazandó – egyedül a 11. cikk, amely korlátozza a biztosító azon választását, hogy melyik bíróság előtt indíthat eljárást,

3 — A 201/82. sz. Gerling-ügyben hozott ítélet (EBHT 1983., 2503. o.) 17. pontja.

4 — A C-412/98. sz., Group Josi-ügyben hozott ítélet (EBHT 2000., I-5925. o.) 65. pontja.

5 — Lásd a Dán Királyságnak, Írországnak, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló egyezményhez történő csatlakozásáról szóló egyezményre és ennek az Európai Közösségek Bírósága által történő értelmezéséről szóló jegyzőkönyvére vonatkozó Schlosser-jelentés (HL 1979. C 59., 71. o.) 149. pontját.

írhatja elő a Zurich España székhelyén lévő bíróságok előtti perindítást.

24. A 11. cikk azonban egyrészt csak az olyan alpereseket említi, akik biztosítási kötvény jogosultjai, biztosítottak vagy kedvezményezettek. Másrészt az eljáró bíróságot a Soptrans és nem a fellebbezők választották, harmadrészt a 11. cikk pusztán megismétli az alperes lakóhelyének 2. cikkben foglalt általános szabályát [6], amely a perbehívást illetően a 6. cikk (2) bekezdésének hatálya alá tartozik. Ez az előírás a második kérdés tárgyát képezi.

25. Az első kérdésre adandó válasz következésképpen az, hogy többszörös biztosításon alapuló, helytállás vagy egyéb ok alapján való, biztosítók közötti perbehívás iránti kérelem nem tartozik a Brüsszeli Egyezmény II. címe 3. szakaszának biztosítási ügyekre vonatkozó rendelkezései alá.

A második kérdés

26. Második kérdésével az előterjesztő bíróság annak megállapítását kéri, hogy a 6. cikk (2) bekezdése alkalmazandó-e a joghatóság megállapításakor a helytállás vagy egyéb ok alapján való, biztosítók közötti perbehívás iránti kérelem esetén és ha igen, alkalmazása attól függ-e, hogy az egyezmény 22. cikke szerinti keresetek között kapcsolat áll fenn, vagy legalábbis bizonyíték van az ilyen keresetek közötti kellő kapcsolatra, hogy az eljáró bíróság megválasztása ne vezethessen visszaéléshez.

27. A Zurich España másodlagos előterjesztése az, hogy ha a 3. szakasz nem tekinthető alkalmazandónak, a jelen ügyben a 6. cikk (2) bekezdésének követelményei nem teljesülnek, és így e rendelkezés sem alkalmazandó. A fellebbezők, a Bizottság és Olaszország fenntartja, hogy a 6. cikk (2) bekezdése alkalmazandó.

28. A különféle érvek három tényezőre vonatkoznak.

29. Először is, azt a feltételt illetően, hogy az eredeti eljárást nem kizárólag azzal a céllal indították, hogy a harmadik felet kivonják az ügyében egyébként joghatósággal rendelkező bíróság eljárása alól, a Zurich España a tárgyaláson azt állította, hogy a fellebbezők a spanyol bíróságok joghatósága alól ki akarták őt vonni, a Soptransot ugyanis arra utasították, hogy az eljárást ne e bíróságok előtt indítsa meg.

6 — Lásd Fennelly főtanácsnok Group Josi-ügyre vonatkozó indítványának 30. pontját, a hivatkozást lásd a 4. lábjegyzetben.

30. Ezt a ténybeli kérdést azonban a nemzeti bíróságoknak kell megállapítaniuk. Ha megállapítható, hogy az eljáró bíróság megválasztásának kizárólagos célja a Zurich Españának a megfelelő bíróság joghatósága alóli kivonása volt, akkor a 6. cikk (2) bekezdése, szövegéből adódóan, nyilvánvalóan nem alkalmazandó.

31. Másrészt vitatott, hogy a 6. cikk (2) bekezdésének alkalmazása attól függ-e, hogy az eredeti kérelem és a helytállás vagy egyéb ok alapján való perbehívás iránti kérelem között kapcsolat áll fenn, amely elegendő vagy a 22. cikk feltételeinek teljesítéséhez, vagy annak biztosításához, hogy az eljáró bíróság megválasztása ne vezethessen visszaéléshez.

32. Az első szempontot illetően egyetértek azzal az érveléssel, hogy ha az alperes perbe hív egy harmadik felet, a perbehívás és az eredeti eljárás között szükségszerű kapcsolat áll fenn. Amint azt a Bizottság kifejtette, a kapcsolat az eredeti alperes azon érdekéhez fűződik, hogy az eredeti kérelem következményeiért a perbehívott álljon helyt.

33. Bárhogy is legyen, egyértelműnek tűnik, hogy szükségszerű kapcsolat áll fenn egyrészről a biztosított káresemény következményeinek megtérítése végett a biztosító ellen indított eljárás, másrészről azon eljárás között, amelyben a biztosító hozzájárulást követel ugyanazon esemény fedezetét állítólag nyújtó másik biztosítótól.

34. Erre alapozva úgy gondolom, hogy nem követelhető meg a 22. cikk értelmében vett vagy másfajta szorosabb kapcsolat fennállása. Ezért a kapcsolat pontos természetére vonatkozó álláspontokat nem kell részletesen megvizsgálni.

35. A második szempontot illetően, a szándék megléte vagy hiánya valamely félnek a megfelelő bíróság joghatósága alóli kivonására, független az eredeti eljárás és a helytállás vagy egyéb ok alapján való perbehívás iránti kérelem tárgyában folyó eljárás közötti kapcsolat fennállásától, és véleményem szerint szükségtelen összekötni e két feltételt.

36. A Zurich España ettől függetlenül idézi a Montpellier-i fellebbviteli bíróság álláspont-

ját, miszerint nem áll fenn annak a veszélye, hogy az eredeti eljárás és a perbehívás tárgyában folyó eljárás egymásnak ellentmondó határozatokhoz vezetne.

37. Amint azt korábban említettem, véleményem szerint azonban a kérdéseshez hasonló eljárások szükségszerűen összekapcsolódnak, és a 22. cikk feltételei – amelyek magukba foglalják az egymásnak ellentmondó határozatok veszélyét is — nem relevánsak. Mindenesetre a 22. cikk csak lehetővé teszi, de nem írja elő, hogy a később megkeresett bíróság felfüggessze az eljárást vagy megállapítsa joghatóságának hiányát.

38. Harmadszor pedig, több fél meglátása szerint az elfogadhatóságra vonatkozó nemzeti eljárási szabályok kizárhatják a helytállás vagy egyéb ok alapján való perbehívás iránti kérelmet a 6. cikk (2) bekezdésének hatálya alól.

39. A fellebbezők, a Bizottság és Olaszország a Bíróságnak a Hagen-ügyben tett megállapítására hivatkozik, amely szerint „a helytállás alapján való perbehívás iránti kérelemmel kapcsolatosan a 6. cikk (2) bekezdése pusztán azt határozza meg, hogy melyik bíróság rendelkezik joghatósággal és nem érinti az elfogadhatóság tulajdonképpeni feltételeit" és „ami az eljárási szabályokat illeti, a tagállami bíróság által alkalmazandó nemzeti szabályokra kell hivatkozni" [7].

40. A fellebbezők utalnak arra, hogy a francia polgári peres eljárásról szóló törvénykönyv 325. cikke értelmében a helytállás alapján való perbehívás iránti kérelem csak akkor fogadható el, ha megfelelően szoros kapcsolatban áll a felek eredeti eljárásbeli igényeivel.

41. Egyértelmű, hogy a nemzeti eljárási szabályok korlátozhatják a helytállás vagy egyéb ok alapján való perbehívás iránti kereset indításának lehetőségét az eredeti eljárás lefolytatására joghatósággal rendelkező bíróság előtt.

42. A Hagen-ügyben hozott ítéletből [8] azonban az következik, hogy a tagállami bíróság nem alkalmazhatja az elfogadhatóságra vonatkozó nemzeti szabályokat, ha azok korlátozzák az Egyezményben leírt joghatósági előírások alkalmazását.

7 — A C-365/88. sz. Hagen-ügyben hozott ítélet (EBHT 1990., I-1845. o.) 18–19. pontja.

8 — Az ítélet 20. pontja.

43. A 6. cikk (2) bekezdése így alkalmazandó a helytállás vagy egyéb ok alapján való, biztosítók közötti perbehívás iránti kérelemre vonatkozó joghatóság megállapításakor, ahogyan azt a nemzeti eljárási szabályok meghatározzák. Ezen eljárás és az eredeti eljárás közötti természetszerű kapcsolatnál fogva, az említett előírás alkalmazása egyedül attól függ, hogy nincs bizonyíték arra nézve, miszerint az eredeti eljárást kizárólag azzal a céllal indították, hogy a harmadik felet kivonják az ügyében egyébként joghatósággal rendelkező bíróság eljárása alól.

Végkövetkeztetések

44. Következésképpen indítványom az, hogy a Bíróság a következő válaszokat adja a Cour de cassation által előterjesztett kérdésekre:

„(1) Többszörös biztosításon alapuló, helytállás vagy egyéb ok alapján való, biztosítók között perbehívás nem tartozik a módosított, 1968. szeptember 27-i Brüsszeli Egyezmény II. címe 3. szakaszának biztosítási ügyekre vonatkozó különös joghatósági szabályok hatálya alá.

(2) Ezen egyezmény 6. cikkének (2) bekezdése alkalmazandó a helytállás vagy egyéb ok alapján való, biztosítók közötti perbehívás iránti kérelemre vonatkozó joghatóság megállapításakor, ahogyan azt a nemzeti eljárási szabályok meghatározzák. Az előírás alkalmazása egyedül attól függ, hogy nincs bizonyíték arra nézve, miszerint az eredeti eljárást kizárólag azzal a céllal indították, hogy a harmadik felet kivonják az ügyében egyébként joghatósággal rendelkező bíróság eljárása alól. Az elfogadhatóságra vonatkozó nemzeti szabályok kizárólag annyiban alkalmazhatók, amennyiben az Egyezmény hatékony érvényesülését nem veszélyeztetik."